

Projekat „Trajni čas umetnosti, Novosadska neoavangarda 60-ih i 70-ih godina XX veka“

Centar za nove medije_kuda.org, Novi Sad

Projektom „Trajni čas umetnosti“ se daje kontekstualni uvid u istorijske progresivne i angažovane umetničke prakse u Novom Sadu i ukazuje se na kompleksno društveno i političko okruženje koje je značajno određivalo ove prakse, gde se pre svega misli na glavne ekonomske i političke preokrete u tadašnjoj Jugoslaviji. U odnosu na kontekst, „Trajni čas umetnosti“ prikazuje odnos tzv. *Novih umetničkih praksi* prema kulturnom establišmentu i dominantom diskursu soc-realizma, prema zvaničnim institucijama kulture (*Tribina mladih* i studentski i književni časopisi), prema modelima samo-organizacije, umrežavanja sa kulturnom i intelektualnom scenom iz Zagreba, Ljubljane, Beograda, prema diskusiji o autonomiji umetnosti, alternativnim oblicima organizovanja društvenog i političkog života.

Prakse novosadske neoavangarde 60-ih i 70-ih godina XX veka su marginalizovane u lokalnom i širem, internacionalnom diskursu istorije umetnosti. Realizacija projekta „Trajni čas umetnosti“ ukazuje na postojeće uverenje da je moguće re-interpretirati i ponuditi novo čitanje značenja ovih praksi, manje u smislu nove istorizacije, već u smislu analize specifičnosti ovog društvenog angažmana i njegove lokalne zasnovanosti, što može doprineti stvaranju *političke genealogije savremenih umetničkih praksi*. Projekat sadrži nekoliko tematskih celina u okviru kojih okuplja različitu građu – reprodukcije umetničkih intervencija, manifesta, umetničkih tekstova, dokumentarnog arhivskog i video materijala, itd. Tematske celine obuhvataju: odnos neoavangradnih praksi i zvanične institucije za kulturu mladih (*Tribine mladih* u Novom Sadu), povlačenje iz javnog u privatni ambijent (*Studia DT20*, izazvano političkim promenama 1972. godine) i konačno donošenje odluke o napuštanju bavljenja umetničkom produkcijom.

Projekat „Trajni čas umetnosti“ pravi otklon od uobičajenog romantičarskog pogleda na umetničke prakse perioda druge polovine 1960-ih godina do početka 1970-ih, kao ekscesne, cenzurisane i nemoguće, raskidajući sa savremenim pogledom na nasleđe jugoslovenskog socijalizma kao isključivo negativno kao i sa etno-nacionalističkim pozicijama koje negirajući na opštem nivou upravo ovo nasleđe uspešno utiru put tkzv. „ne-ideološkom“ uplivu liberalne demokratije i slobodnog tržišta u post-jugoslovenska društva.

Promene u novosadskim institucijama kulture nakon političkih previranja početkom 1970-ih godina ukinuli su ideju o „javnoj instituciji“ kao relevantnom okviru za diskusiju tekućih društvenih i političkih pitanja. Štaviše, skoro da možemo zaključiti da se nakon ukidanja *Tribine mladih* stvara neka vrsta vakuma u kritičkom diskursu umetnosti i kulture, barem ukoliko govorimo o terenu Novog Sada. Posledice toga su vidljive i danas i ogledaju se u kontinuiranom nedostatku javne kritike fašizma 1990-ih godina, desnog ekstremizma početkom 2000-ih godina i neoliberalnog kapitalizma danas. Institucionalne prakse umetnosti i kulture danas se razvijaju pod okriljem *kreativnih industrija* i u mirnoj su koegzistenciji sa vladajućim režimom, te svoj zadatak ne vide u pokretanju gorućih društvenih pitanja ili kritici javnosti kao što je to npr. bio slučaj sa *Tribinom mladih* s kraja 1960-ih godina. Projekat ovim postavlja pitanje: Kako uobičajene prakse zaštite i konzervacije kulturnog i intelektualnog nasleđa mogu biti transcodovane i postati aktivni politički *agenti* današnjice? Da li specifičan način bavljenja kulturnim nasleđem može postati *alat* za analizu savremene kulturne kreacije?